9. Rinne M.E. Vorbemerkungen zu § 903 // Munchener Kommentar zum Burgerlichen Gesetzbuch. Band 6. Sachenrecht. Rn. 9. S. 610. URL: https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/MuekoBGB_5_Band6/BGB/cont/MuekoBGB.BGB.vor1.p903.htm
10. Baur E, Baur J., Sturner R. Sachenrecht. 18. Aufl. Munchen: Beck, 2009. 1086 S. Эпіграф. URL: https://www.beck-shop.de/baur-stuerner-sachenrecht/product/14490
11. European Court of Human Rights. HUDOC Case-Law Database. URL: https://hudoc.echr.coe.int (date of access: 20.03.2024).
12. European Court of Human Rights. HUDOC Case-Law Database. URL: https://hudoc.echr.coe.int (date of access: 20.03.2024).
13. Van Dijk P., Van Hoof G. Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. Antwerp: Intersentia, 2018. 1230 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Theory_and_Practice_of_the_European_Conv.html?id=kki4tAEACAAJ&redir_esc=y
14. Staudinger J. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Berlin: Sellier, 2020. 3000 S. URL: https://www.degruyterbrill.com/serial/staud13-b/html
15. Osajda K. Prawo zobowiązań – przepisy ogólne. Warszawa: Beck, 2020. 520 s. URL: ttps://www.ksiegarnia.beck.pl/18600-prawo-zobowiazan-czesc-ogolna-system-prawa-prywatnego-tom-5-konrad-osajda-ll-m

Мартенко Юля Іванівна, *кандидат юридичних наук, магістр психології, старший викладач кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ,*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ

У контексті воєнного конфлікту між Росією та Україною, внутрішньо переміщені особи (ВПО) зазнають значного стресу від травматичних подій, пов’язаних з втратою своїх домівок та небезпекою для особистої безпеки. Забезпечення ефективної психологічної підтримки ВПО є надзвичайно важливим для підтримки їхнього психічного благополуччя та процесу відновлення. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є невід'ємною складовою реалізації конституційного права на охорону здоров’я та безпеку життя (ст. 49 та ст. 27 Конституції України). Вона допомагає відновити ментальне здоров'я, подолати травму війни та сприяє успішній інтеграції громадян у нових громадах.

Реалізація цих прав у випадку ВПО неможлива без належної психологічної підтримки, адже психічне здоров’я є невід’ємною складовою загального благополуччя людини.

Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання, але її змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Такі особи, втративши можливість жити в мирі та безпеці на своєму законному місці проживання, змушені шукати притулок і безпеку у інших регіонах або країнах.

Такі обставини можуть спричиняти підвищення рівня психологічного напруження, емоційної дезадаптації, тривожних станів та зниження загального рівня психічного функціонування особистості.

У зв'язку з цим психологічна допомога ВПО розглядається як важливий напрям практичної психології, спрямований на збереження та відновлення психічного здоров'я, підтримку адаптаційних механізмів і забезпечення ефективної соціально-психологічної інтеграції особистості Вона являє собою систему заходів практичної психології, спрямована на подолання психологічних труднощів і вирішення проблем людини або групи людей, що може надаватися у різних формах залежно від потреб і особливостей запиту. Основними видами психологічної допомоги є психопрофілактика (запобігання психічним розладам і підтримка здорового розвитку), консультування (допомога у розумінні життєвих ситуацій і досягненні цілей), психотерапія (вплив на психіку для покращення психічного й фізичного стану) та психокорекція (усунення недоліків психологічного розвитку та поведінки).

Форми психологічної підтримки внутрішньо переміщених осіб мають бути різноманітними та комплексними. Індивідуальні консультації дозволяють людині працювати з власними переживаннями, усвідомлювати внутрішні ресурси та формувати адаптивні стратегії поведінки. У таких консультаціях застосовуються методи когнітивно-поведінкової терапії, кризового консультування, техніки релаксації та майндфулнес, що допомагають стабілізувати емоційний стан і знизити рівень тривожності. Особливо важливими вони є для осіб із симптомами посттравматичного стресового розладу, які потребують тривалої та системної підтримки.

Водночас не менш значущими є групові програми, які сприяють соціальній інтеграції та відновленню відчуття приналежності. Арт-терапія дозволяє виразити емоції через творчість, що знижує рівень внутрішньої напруги та відкриває нові способи самовираження. Психодрама дає можливість відтворити травматичні ситуації у безпечному середовищі та знайти нові способи їхнього осмислення. Групи взаємопідтримки формують відчуття єдності, дозволяють обмінюватися досвідом та знижують соціальну ізоляцію. Соціально-психологічні тренінги розвивають навички комунікації, стрес-менеджменту та вирішення конфліктів, що є надзвичайно важливим для адаптації у нових

громадах. Саме групові форми допомоги створюють простір для відновлення соціальних зв'язків, які були втрачені через вимушене переселення.

В умовах масштабної міграції та обмежених ресурсів особливого значення набуває онлайн-психологічна підтримка. Дистанційні консультації через відеозв'язок або спеціальні платформи забезпечують доступність допомоги навіть у віддалених регіонах. Використання мобільних додатків для самодопомоги, онлайн-груп підтримки у соціальних мережах дозволяє швидко отримати емоційний відгук та пораду, що особливо актуально для молоді та тих, хто не має можливості відвідувати офлайн-заняття.

Важливим напрямом є також психологічна підтримка у громадах. Створення центрів психологічної допомоги при органах місцевого самоврядування, освітні програми для дітей та підлітків, які пережили вимушене переселення, співпраця з волонтерськими організаціями – усе це формує комплексну систему допомоги, яка поєднує психологічний, соціальний та правовий виміри.

Бар'єри та труднощі у сфері психологічної підтримки внутрішньо переміщених осіб є багатогранними й охоплюють як індивідуальний, так і суспільний рівень. Масова травматизація населення, спричинена воєнними діями, створює надмірне навантаження на систему охорони психічного здоров'я. Люди, які пережили втрату дому, близьких чи тривалий досвід небезпеки, потребують довготривалої та якісної допомоги, однак кількість кваліфікованих психологів у багатьох регіонах є недостатньою. Це породжує проблему доступності послуг, особливо у громадах, де сконцентровано значну кількість внутрішньо переміщених осіб. Додатковим бар'єром виступає стигматизація психологічної допомоги: частина населення досі сприймає звернення до психолога як ознаку слабкості, що знижує готовність отримувати підтримку. Недовіра до державних інституцій також ускладнює процес, адже люди часто не очікують ефективності від офіційних програм і шукають допомогу у волонтерських чи неформальних ініціативах. Подолання цих бар'єрів можливе лише за умови комплексної державної політики, яка поєднує розвиток професійної освіти психологів, інформаційні кампанії для зниження стигматизації та активне залучення міжнародних партнерів, здатних надати методичну, фінансову й кадрову підтримку.

У цьому контексті особливого значення набуває євроінтеграційний вимір. Психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб має бути інтегрована у широку систему соціального захисту відповідно до європейських стандартів. Це означає не лише формальне закріплення права на психічне здоров'я, а й створення реальних механізмів його забезпечення. Європейська соціальна хартія та інші міжнародні документи визначають психічне благополуччя як невід'ємну складову прав людини, а отже, Україна, рухаючись шляхом євроінтеграції, повинна гармонізувати свої програми допомоги з цими стандартами. Такий підхід сприятиме формуванню правової культури, заснованої на цінностях гуманізму, солідарності та верховенства права. Водночас інтеграція у

європейський простір відкриває можливості для обміну досвідом, впровадження інноваційних методів психологічної реабілітації та залучення додаткових ресурсів. У результаті психологічна підтримка ВПО стає не лише інструментом подолання індивідуальних криз, а й важливим чинником конституційного розвитку України, який забезпечує стійкість суспільства та його готовність до відновлення й модернізації у післявоєнний період.

Таким чином, психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб є невід'ємною складовою реалізації конституційних прав громадян України. Вона сприяє відновленню психологічної стійкості, інтеграції у нові громади та формуванню довіри до державних інституцій. У перспективі євроінтеграції розвиток системи психологічної допомоги відповідає європейським стандартам прав людини та соціальної політики, що робить її стратегічно важливим чинником конституційного розвитку України у воєнний та післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Кравченко О. О., Чупіна К. О. Соціально-психологічна реабілітація ВПО: з досвіду Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. *Habitus*. 2022. Вип. 42. С. 131–136.
2. Плескач, Б.В.(2019) Уркаєв В.С. Складові технології психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам спрямованої на подолання травматичного досвіду. *Актуальні проблеми психології: Консультативна психологія та психотерапія*. № 15(3). 171–205.
3. Пундєв В. В. Психологічна допомога внутрішньо переміщеним особам в адаптації до нових умов життя / В. В. Пундєв, К. В. Вольська. *Ментальне здоров'я*. 2024. № 3. С. 68-73.
4. Терапія горя (R. A. Neimeyer, 2015, переклад та адаптація В. Зливков, С. Лукомська, обкладинка Анастасія Гридасова). Київ. 2021. 259 с.

Міловська Надія Василівна, *доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

У Конституції України [1] задекларовані європейські прагнення України, а саме у її преамбулі закріплено формулювання про «європейську ідентичність